

Caterina Albert i Victor Català són dues dones diferents. El nom de Victor Català no és un simple pseudònim ^{empresat} adoptat per la noia de començament de segle que escriu; vol amagar la seva personalitat, sino realment el nom d'un altre ésser, l'ésser ^{existents} que potes - o potser ningú - no ha conegut.

~~En~~ En 1932 vaig anar a L'Escola per a conèixer Victor Català. Vaig ~~trobar~~ ^{conèixer} Caterina Albert. Victor Català no apareixia enlloc ^{només en} llevat de les seves novel·les. Caterina Albert ^{hauria de dir} em va dir amb Caterina Albert vam simpatitzar - o potser, més no obstant, hauria de dir que jo la vaig trobar encara des de llavors, no he deixat mai de comunicar - m'hi personalment quan el fet ha estat possible. D'aquells anys en què jo esticava a L'Escola. Cada dia anava a veure ^{la} Caterina. Dialogava amb ella totes setmanes o assistia a les seves converses amb la fent que anava també a visitar-la.

Caterina Robert era franca, afectuosa, cordial, plena de curiositat envers totes les coses del món: persones, animals, plantes, llibres, música, diaris. Era també prudent, tímida, casolana... Tenia casa a Barcelona; no havia gosat mai emprendre la travessia de la ciutat sense anar acompanyada d'un familiar o d'una minyona. Amb gràcia; i coqueteria molt femenina - que lluny de la creua; i qüestionament viril de Víctor Català! -

Caterina es ^{considerava} ~~presentava~~ com una simple aficionada a les lletres. Per a ella, nosaltres, els escriptors que la utilitzarem, erem els professionals. Alhora que no volia parlar ^{del que ella havia} d'ella com ~~escriptora~~ ^{escriptora} s'interessava molt pel que escrivíem nosaltres, ens encoratjava a perseverar. Naturalment, de tant en tant, ~~parlarem de lletres~~, mai no li vaig oir formular una crítica ⁿⁱ ~~ni~~ provocant-la ni ~~ni~~ ^{insinuant} la.

Caterina no prodigava
No aconseguia més que lloances envers l'autors^{de escriptors}
Tant si era catalan, castellà, francès, italià, o rus, o...

Si algú de nosaltres, amb una barba franquista
de professional aguerit, gosava dir que els editors eren
uns gangsters ella bellugava el cap, incrédula. Per
a ella, els editors sempre havien estat uns cavallers.
Caterina semblava viure, ~~o també haver viscut~~
en un món que ~~estava~~ a distàncies astronòmiques
del meu. Freqüentar-la era com viure un conte de fades,
on el realisme vital de Víctor Balaguer no apareixia
~~per~~ enlloc. Caterina no podia parlar d'amor ni de
política. D'amor perquè era fedrina i les ~~autèntiques~~
fedrines ^{han de} no saben res de l'amor, de política perquè
~~ella no tenia idees polítiques de cap mena i era~~
~~una senyora de sa casa~~ no sabia res de res. No n'ha de tenir; ella no en téia

Respectuosa i tímida del que diran, no es
comprometia mai censurant, criticant, fins comentant

certes institucions intolerables.

Era una gran senyora, una gran diplomàtica i, de passada, una propietària ^{rural} ~~relatosa~~ benestant amada d'un aburgèsament discretíssim

Aquesta Caterina Albert que a grans trets acaba de ^{pintar} ~~des-~~criure i que igualment descriuen Joan Valler, Josep Miracle, Octavi Saltor, Roig i Lep, i altres amics, era la Caterina que veien i oïen els seus visitants: admiradors espontanis, periodistes, parents, amics i coneguts i centenars ^{d'} ~~de~~ tafaners ingenus arribats en pelerinatge d'arreu de Catalunya i fins de França.

De Víctor Català, res. Aquella ploma que havia escrit Grams rurals, Caires Vius, Solitud i altres meravelles literàries no apareixia enlloc. Caterina Albert ens havia confiat que l'esconeri d'aquelles pàgines rurals tan ^{descriptives i dramàtiques} ~~boniques~~ es reduïa a pocs quilòmetres al ^{votant} ~~seu~~ de la seva casa de L'Escola i els personatges que s'hi movien ~~tan dramàticament~~ autèntics, li havien estat suggerits pels masovers.

! jornalers de les seves finques propietats

Es així, tan simplement, com el geni de Victor Català es manifesta a través de Caterina Albert. Però aquest geni ~~és perfectament~~ ^{pensa i sent} ~~humà, o passional~~ ^{com una persona de carn i ossos}. ~~honi es demana~~ ^{honi es demana} amb molt més interès

! espectació que simple curiositat: que sentia, que pensava, com feia i patia Victor Català abans i mentre vivia ella. Sobretot, com vivia ella Victor Català amb la seva amara, ardent ~~amb~~ ^{amb} ambició le seva obra literària? ~~els seus assumptes li~~ ^{el lector} ~~encarnada en el cos d'un~~ ^{encarnada en el cos d'un} ~~tercer~~ ^{tercer} ~~fosser contes de fades,~~ ^{fosser contes de fades,} ~~honi comprendria~~ ^{honi comprendria} que la intelli-

gent i sensible Caterina Albert o força d'imaginació el haques intel·lectual. Però els seus assumptes són tan dramàtics, tan crus, tan ~~humans~~ ^{violents i descarnats} que solament poden haver estat ~~imaginats~~ ^{sentits o viscuts} ~~per un ésser~~ ^{per un ésser} ~~de carn i ossos,~~ ^{de carn i ossos,} ~~o passional,~~ ^{o passional,} ~~o realista,~~ ^{o realista,} ~~o idealista,~~ ^{o idealista,} ~~o escèptic,~~ ^{o escèptic,} ~~o estoner,~~ ^{o estoner,} ~~o estoner~~ ^{o estoner}

! tendre com ~~sembla~~ ^{sembla} ~~que escau a la~~ ^{que escau a la} ~~donna d'un~~ ^{donna d'un} ~~home.~~ ^{home.}

Però era una dona Victor Català?

~~Les dues personalitats de Caterina Albert~~
~~Les tres ànimes de Caterina Albert.~~
~~La noble personalitat de~~

Caterina Albert i Victor Català són dues dones diferents. El nom de Victor Català no és un simple pseudònim adoptat per ^{de començament de} la noia ^{ella} que escriu i vol amagar la seva personalitat, sinó realment el nom d'un altre ésser, ^{p'esser misteriós per} ~~una xarxa de xarxes d'una xarxa de xarxes~~ ^{ha conegut} ~~l'èsser~~ ^{ellevat fora de les seves} ~~Caterina~~ ^{composicions literàries}.

El cas que avui m'interessa no és ni la primera ni la segona, sinó la tercera ànima de Caterina Albert Parraís, la més misteriosa i secreta ^{la que ningú} ~~de aquest~~ ^{o potser algun més sortís, que!} ~~de aquesta~~ ^{intuït} ~~antitallatessencia, en tantes essències.~~ ^{l'Escala} ^{Victor Català} ^{In D'alestres anys}

Vaig ~~anar~~ ^{anar} a conèixer l'escriptora, l'any 1932. No he deixat mai de comunicar m'hi personalment quan el fet ha estat possible. D'alguns anys ençà jo ^{estive ja} ~~anava~~ cada matí a L'Escala. ~~Hi passava llargues i curtes temporades.~~ ^{La} ~~anava a veure~~ Caterina cada dia. Dialogava amb ella hores senceres, o assistia a les seves converses amb ~~la~~ ^{la} gent que anava també a visitar-la.

Caterina Albert ^{o sigui l'ànima més autèntica de Caterina Albert.} era ~~una~~ ^{una} ~~serena~~ ^{serena} franca, afectuosa, cordial plena de curiositat envers totes les coses del món: ^{persones,} ~~anava~~ ^{els} animals, ~~les~~ ^{les} plantes, ~~els~~ ^{els} llibres, ~~la~~ música, ~~els~~ diaris... ^{Eva Fambé} ~~Pero~~ ^{tant} ~~no~~ ^{puent, Innocència, casolana, modesta. Caterina} havia gosat mai emprendre la travessia de Barcelona ^{no tota sola.} ~~no tota sola.~~ ^{no tota sola.} ~~Mo~~ ^{no} volia parlar mai dels seus mèrits ni comentar el que havia esc ^{sense anar acompanyada d'una noia o d'un jove} ~~sense anar acompanyada d'una noia o d'un jove~~

Al volent parlar dels seus escrits de Víctor Balaguer, Caterina Albert no
mai de Víctor Català; si els altres no el ^{ni en parlar}
concret. Deia que no valia la pena. Ella era una simple aficionada i nosaltres,
Semblava talment com si Víctor Català li fos prou. Ella - Caterina
els altres escriptors, els professionals. Alhora que no volia parlar d'ella, s'

interessava pel que escrivien els altres i ens encoratjava a perseverar. Mai
ningú no li havia oït formular una crítica literària. Per a ella tots els es-
criptors catalans eren bons, ni cap relliscada de vanitat, ni la més lleu
queixa contra els editors, els nostres naturals enemics.

Per a ella, els editors sempre ^{estant un} ^{cos d'ells} ^{el que ens}
hermosa que una conferència en les qualitats ^{diplomàtiques} ^{de l'alema}
Caterina Albert era molt deyant de la família, molt patidora quan
es tractava d'una absència, d'un retard, inevitable de la mort dels
seus dos germans.

perquè era febrina ^{de política, les febrines no han de parlar d'aquests}
d'abonar ni cultivar ^{apartats} ^{temes de política} per que ella no hi entenia
no estava al corrent de les coses del món; no tenia idees socials

Aquesta Caterina Albert que a grans trets acaba de descriure
era el seu veien; sien els seus visants; autèntics o falsos adreissats
durs, ^{per} ^{experto} ^{amios} parents i centenars d'ingenues tafaneres ^{arribats}
en pelerinatge d'arreu de Catalunya. Igualment feu i us la des-
criurem Joan Vllor, Jaap Mirante, Víctor Balaguer i l'altre,

te poques probabilitats de surar. I no solament ~~havia~~ l'obra (sinó l'essència) ^{era tulla de diamant}
on l'acció es desenvolupava: la catedral de Girona. La novel·la Josafat ^{era tulla de diamant} fou tit
En una catedral - segons el criteri dels gironins d'aquella època - potser també
llada d'agosarada, lúbrica i fins sacrílega. Premiar-la hauria estat desafiar
del dels d'ara - no hi podien passar més que coses edificants, ^{professions, conversions,}
el bisbat, la clerecia, la burgesia i centenars i milers de catòlics moralitzants
① professions, onísica celestial... Era un cas compromès pels mantenidors del coneixement.

② Hi hagué gran rebombori entre el públic aficionat a la literatura. A casa
③ Premiar Josafat hauria estat desafiar ^{via cara llarga}
fou com si hi hagués hagut una defunció. El pare no deia ni un mot i tots els
altres estavem com esporuguits. El ~~rostre del pare~~ presentava les marques més
pal·leses del sofriment: l'esguard fix, inexpressiu, els llavis tibants obstina-
dament muts, l'aire absent els moviments lents i dolorosos com si li costés
un gran esforç moure un braç o una cama. La mare caminava sense fer fressa i
la mainada no gòsavem ni respirar. Quan el pare sortia de casa, la mare ens reu-
nia al seu entorn, ens deia com la societat era injusta ^{envers} ^{tan just ibo} ~~amb~~ un home ^{que valia}
^{i que valia tant...}
tant com el pare. Ens deia també que l'haviem d'estimar molt i fer-nos càrrec
del seu ~~desconfort~~ ^{el pare} obstinat silenci, de la seva carta de tres lous.

El pare de casa devia parlar amb els seus amics i els amics li devien dir coses
més o menys consoladores. Però ell no ens en deixava participar. ^{Y a casa tot}
^{era mal humor i silenci tancat, de tant en tant per una troç de Prudencia Bartra,}
~~Vivíem dies de tristesa i tots,~~ El mateix la ~~mateixa~~ ^{capra} que els fills, començàvem a
creure que ésser escriptor, fins i tot un bon escriptor era un pessim negoci

An era i qui el tractava aquest ^{valent talent} ~~essor~~ realitat, ^{el} ~~límit~~
 apassionat i ^{valent} ~~excepció~~? Si ^{existia} ~~era~~ com ha pogut ~~passar~~
 desaparegut en la vida real? Si no ^{existia} ~~era~~ com ha
 pogut escriure aquesta obra forma, valenta, admirable
 ferma i ~~violenta~~ impetuosa?

misteri

Si jo fos ^{psiquià} ~~psicòleg~~ ^{profesional} ~~professor~~ escriuria, ^{potser,} ~~o~~ una altra mena
 d'anàlisi. ^{psíquica} ~~No~~ ^{sóc} ~~un~~ ^{psíquic} ~~ni~~ ^{profesional} ~~ni~~ ^{apassionat}. Mome ^{sóc}
^{un} ~~un~~ ^{amic} de Klimt ^{íntim} ~~íntim~~ i admirador
 de Viktor Scheer.

(1) Potser també, amb l'ajuda que ^{enorme} ~~pot~~ el coneixement

científic de la psicologia jo arribaria a una conclusió. Pot

(3) no arribar a cap. ^{menes de conclusió ni afirmacions} ~~No afirmo res, no afirmo res. No afirmo res.~~
 res ^{ni afirmacions} ~~res~~ ~~ni afirmacions~~ cap mena de cosa